

programma

BEETHOVEN ACADEMIE
van Beethoven . Schumann

DESINGEL 24 MEI 97

inleiding door Magda De Meester . 19.15 uur . Foyer
begin concert 20.00 uur
pauze omstreeks 20.40 uur
einde concert omstreeks 21.40 uur
teksten programmaboekje Reinder Pols, Arnold Brand
coördinatie deSingel
druk programmaboekje Tegendruk

Beethoven Academie
Philippe Herreweghe *dirigent*
Roel Dieltiens *cello*

Robert Schumann (1810-1856)

Ouverture Genoveva, opus 81

8'

Robert Schumann

Celloconcerto opus 129

23'

- Nicht zu schnell
- Langsam
- Sehr lebhaft

pauze

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Symfonie nr 4 in Bes, opus 60

35'

- Adagio - Allegro vivace
- Adagio
- Allegro vivace
- Allegro ma non troppo

ROBERT SCHUMANN (1810-1856)

Ouverture Genoveva, opus 81

Schumann schreef zijn ouverture Genoveva in 1847, nog voor het libretto voor de gelijknamige opera definitief vorm kreeg. De ouverture was er niet alleen voor de opera, ze overleefde die ook en is zeker een van Schumanns meest geslaagde stukken.

Een inleiding met een vertellend karakter alterneert tussen twee thema's, een eerste met een droevig affect, een tweede met een lyrische sfeer, versierd met details in de blazersgroep. De ontwikkeling voert deze affecten niet zozeer tegen elkaar op, maar schijnt ze te verzoenen. De herneming verhult alle drama en vloeit, na een signaal bij de hoorns, over in een coda waarin tempo en koloriet samenwerken naar een plechtig slot.

ROBERT SCHUMANN

Celloconcerto, opus 129

- *Nicht zu schnell*

- *Langsam*

- *Sehr lebhaft*

De eerste weken nadat Robert Schumann met zijn vrouw Clara uit Dresden naar Dusseldorf verhuisd was, in september 1850, betekende voor hem een zware periode waarin de voortekenen van zijn geestelijke ineenstorting en van zijn voortijdige dood zich reeds duidelijk manifesteerden : vreemde pijnen, angstgevoelens. Gelukkig trad snel verbetering op, hij begon zich thuis te voelen in Dusseldorf en wist er zich als 'stedelijk muziekdirecteur' begrepen door het publiek. Uit deze gelukkige periode stamt o.a. zijn derde symfonie, de Rheinische opus 97, maar ook zijn celloconcerto. Uit Schumanns dagboeknotities blijkt dat het celloconcerto op uitzonderlijke korte tijd tot stand kwam, namelijk tussen 1 en 14 oktober 1850: een week voor de eigenlijke compositie, een week voor de orkestratie. Helemaal tevreden was hij er echter niet mee, want tot in 1856, het jaar van zijn dood, corrigeerde hij en vijlde hij kleine details bij. Dit concerto was wel een van de weinige, maar niet het enige werk dat Schumann aan de cello als solo-instrument wijdde. Een voorganger vond het in de Fünf Stücke im Volkston opus 102 voor cello en piano, waarmee het zelfs thematische verwantschap vertoont. Muzikale verwantschap heeft men ook vastgesteld met Mendelssohns vioolconcerto in e, waarvoor Schumann zijn bewondering niet onder stoelen of banken stak. Een van Schumanns basisprincipes in het celloconcerto, evenals in verschillende latere werken (zoals in zijn vierde symfonie), is het streven naar muzikale eenheid. Deze eenheid weet hij enerzijds te bereiken door de drie bewegingen logisch in elkaar te doen overvloeien zodat een



Ludwig van Beethoven In 1808 © Schnorr von Carolsfeld

Robert Schumann © Harlingue

ononderbroken structuur ontstaat, en anderzijds bereikt hij een organisch geheel door een muzikale verwantschap tussen de verschillende thema's te creëren. Dat doet hij door dezelfde bouwelementen op andere wijze te combineren, of door eenvoudigere procédés zoals het opnieuw citeren van het aanvangsthema van het werk op het einde van de trage beweging, als een soort Leitmotiv. Hoewel juist dit Schumanns critici heeft doen besluiten tot een gebrek aan contrast in het werk, is het een van de meest vernieuwende facetten. Ook de dialoog tussen solist en orkest is niet onmiddellijk typerend voor het romantische concerto: geen strijd tussen tegengestelde principes, maar een steeds verder uitspinnen van de lyrische thema's in de cellopartij, waarbij het orkest uitsluitend een begeleidende rol heeft ('mit Begleitung des Orchesters' was Schumanns eigen term). De ondersteunende rol van het orkest wordt zelfs doorgetrokken in de cadens, waardoor dit werk meteen het eerste voorbeeld in de geschiedenis is (buiten Beethovens eigen bewerking voor klavier van zijn vioolconcerto) van een gebonden cadens, een virtuoze passage waar de solist normaal alleen kan improviseren, die hier volledig uitgeschreven is met een orkestbegeleiding.

Reinder Pols

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770-1827)

Symfonie nr 4 in Bes, opus 60

- *Adagio - Allegro vivace*

- *Adagio*

- *Allegro vivace*

- *Allegro ma non troppo*

De Vierde Symfonie in Bes opus 60 werd voltooid in 1806, opgedragen aan Graaf Oppersdorf en gecreëerd in maart 1807 in de residentie van Prins Lobkowitz te Wenen.

Toen Beethoven zijn Derde Symfonie voltooid had, lag het in zijn bedoeling een Symfonie in C (de latere vijfde) te componeren. Het plan ervan was reeds geschetst en een aantal secties volledig voltooid. Wellicht hebben de idyllische omstandigheden van Beethovens leven op dat ogenblik (zijn verloving in mei 1806 met Therese von Brunswick) de vijfde naar een later tijdstip verschoven. Veel aanvaardbaarder is dat de draad die - wellicht onbewust en zeker ongewild - door Beethovens symfonieën loopt, de invoeging van een vierde - zoals ze geworden is - noodzakelijk maakte. De Vierde Symfonie wordt inderdaad zwaar omkaderd door de opstandige derde en de duistere verpletterende vijfde zoals die andere minder populaire, de achtste, geklemd zit tussen de felle zevende en de grootse negende. Beethoven's gemoedsgesteldheid had misschien de rust van de vierde nodig om de vijfde volledig te laten rijpen.

In de Vierde Symfonie, door Schumann 'die Griechisch-Schlanke' genoemd, treedt een Beethoven naar voor die niet de sociale revolutie in beelden omzet en niet zijn persoonlijke beleving van lijden in een partituur vastlegt. In de vierde zitten geen gebalde emoties, maar een haast formele schoonheid, vol verrassende muzikale invallen, detaillering en inkleuring van het thematische materiaal.

Toch behoudt de vierde, niettegenstaande de bijna idyllische sereniteit en de vrij bescheiden dynamiek, in elk deel de sculpturale dimensie die Beethovens eigenheid en specifieke muzikale taal onderscheidt van deze van zijn illustere voorgangers Haydn en Mozart.

Het eerste deel zet in met een vrij kort adagio, zwevend tussen mineur en majeur, gevolgd door een krachtig allegro Vivace met een vrolijk thema. De fagot brengt een neven-thema, overgenomen door de hobo en de fluit. De strijkers leiden een zangerige canon in. Het eerste deel wordt afgesloten door een grandioze coda met stralende hoorns en trompetten.

Het adagio zet in met het thema, eerst door de violen, daarna herhaald door de blazers en - na een toonsoortwijziging - door de klarinet.

Het derde deel draagt dan wel de titel menuetto, maar is eerder een scherzo, zeer kleurrijk geïllustreerd; violen, klarinet en fagot wisselen elkaar voortdurend af. Het trio steunt op een prachtige melodie, omspeeld door fantastische vioolpassages.

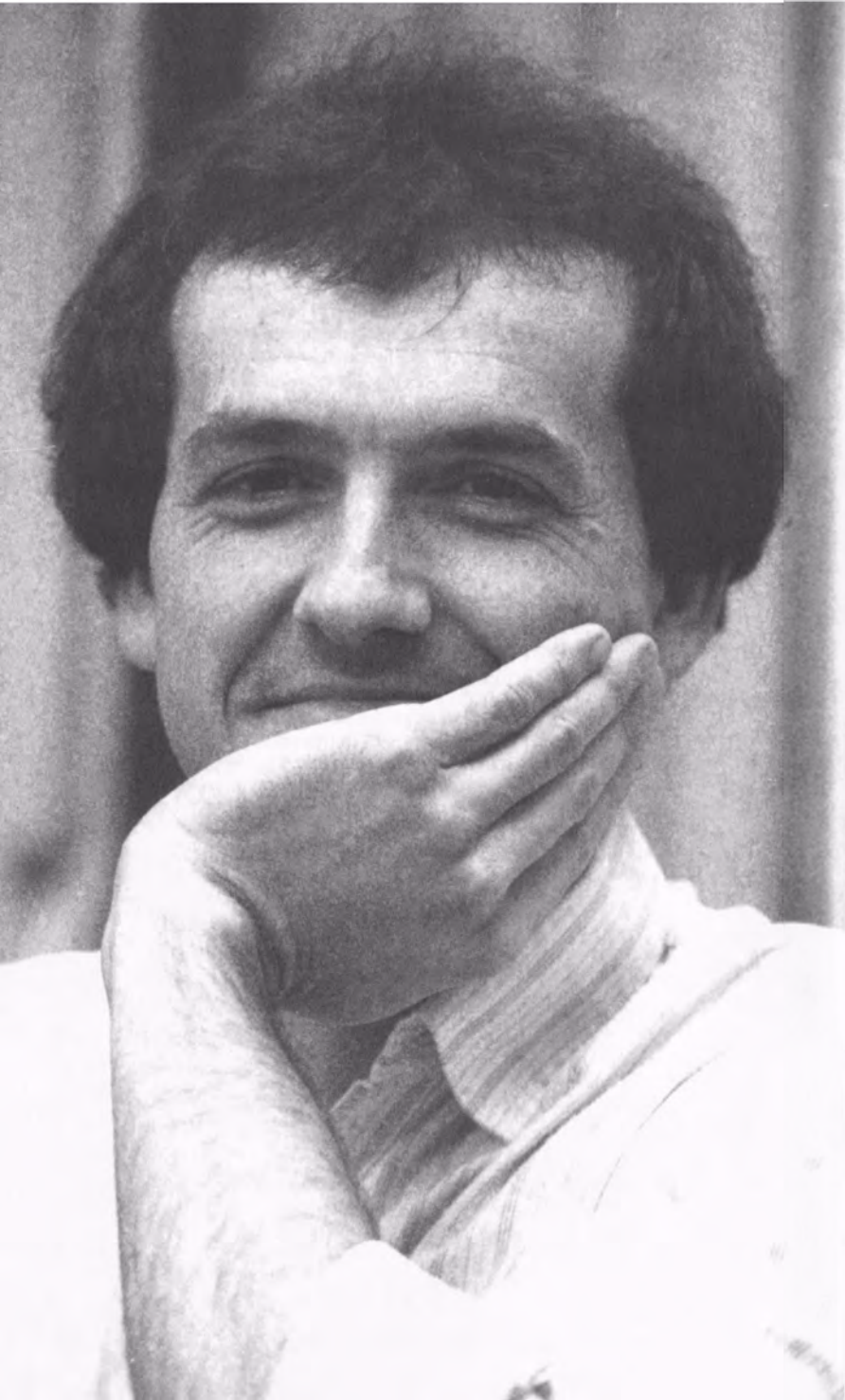
De finale (allegro ma non troppo) loopt in een rusteloze vaart, die enkel onderbroken wordt door het lyrisch karakter van de hobo. Met een paar 'furioso' slotmaten eindigt de Vierde Symfonie.



Philippe Herreweghe © Alvaro Yanez

Philippe Herreweghe

Na zijn pianostudies bij Marcel Gazelle aan het conservatorium van Gent, zijn geboortestad, vatte Philippe Herreweghe dokters- en psychiatriestudies aan. In 1975 behaalde hij zijn diploma. Tijdens zijn studentenjaren richtte hij Collegium Vocale op en werd opgemerkt door Nikolaus Harnoncourt en Gustav Leonhardt die hem lieten meewerken aan de opname van de volledige cantates van Bach. De oprichting van La Chapelle Royale in 1977 en later van het European Vocal Ensemble maakte het voor hem mogelijk om een repertoire te exploreren dat reikt van renaissance tot hedendaags. Philippe Herreweghe dirigeert ook orkesten die op historische instrumenten spelen. Naast La Chapelle Royale en Collegium Vocale wordt hij regelmatig uitgenodigd om Concerto Köln, The Age of Enlightenment en Freiburger Barockorchester te dirigeren, naast traditionele orkesten als het Scottish Chamber Orchestra, Orchestre d'Opéra de Lyon, Concertgebouw-orkest en het NDR Orkest. Herreweghe is de leidende gastdirigent van het ensemble Musique Oblique. In samenwerking met het Théâtre des Champs-Élysées richtte hij in 1991 het Orchestre des Champs-Élysées op met als doel de uitvoering van het romantische en pre-romantische repertoire op historische instrumenten. Herreweghe heeft reeds een groot en belangrijk aantal opnames op zijn naam geschreven, die een zeer uitgebreid en gevarieerd repertoire beslaan. Bijzonder vermeldenswaard zijn de Vespers van Monteverdi, de volledige passies en motetten van Bach, de Mis in B klein en het Kerst-oratorium, een bloemlezing van het Franse Grand Motet, de versie uit 1893 van Faurés requiem, motetten van Gesualdo, het requiem van Gorli, de Mis in E klein van Bruckner, Pierrot Lunaire van Schönberg, vioolconcerto op 12 van Kurt Weill, enz. (opgenomen voor Harmonia Mundi, Virgin, Ricercar en Astrée). Sinds 1982 is Philippe Herreweghe artistiek directeur van het Oude Muziek Festival in Saintes. Hij werd bekroond als 'muzikale persoonlijkheid van het jaar 1990' door het Syndicate of Dramatic and Music Criticism, 'Europese musicus van het jaar 1991' door de Belgische muziekmakers en 'culturele ambassadeur van Vlaanderen' samen met Collegium Vocale in 1993.



Roel Dieltiens

Roel Dieltiens

Wat bezielt een jongeman om een cello als eerste levenspartner te kiezen? In het geval van Roel Dieltiens ligt dat allemaal heel eenvoudig: op vijftienjarige leeftijd is hij het pianospelen beu en kiest voor de cello. Aanvankelijk in sneltreintempo en steeds met brio werkt hij zich doorheen de studie van zijn instrument. Het wordt snel duidelijk dat de ontbolsterende muzikant in Roel Dieltiens zich niet in een of ander hokje wil vastzetten. Zo leert hij zichzelf het bespelen van de barokcello aan. Hij is in alle muziek geïnteresseerd, maar is zeker geen kritiekloze generalist. Hij speelt oude muziek op de barokcello omdat deze muziek op dat instrument het best tot zijn recht komt, niet omdat hij zich fanatiek wil specialiseren in de oude uitvoeringspraktijk. Dat gevoel voor muzikaal evenwicht wordt meteen het artistieke waarmerk van deze cellist. En zo wordt hij van bij het begin van zijn carrière een revelatie op zowel de moderne cello als op de barokcello. De ene dag is hij solist met een groot symfonisch orkest, de andere dag is hij lid van het 'Orkest van de Achttiende Eeuw' bij Frans Brüggen, nog een andere dag speelt hij met vrienden musici kamermuziek. Ook al vindt hij de constante overgang van de wereld van de oude muziek naar die van de moderne cellist niet zo evident en kost het hem enkele dagen om voor honderd procent over te schakelen van de moderne op de barokcello. Het is juist zijn jarenlange vertrouwdheid met beide werelden die vandaag een totaal nieuwe dimensie aan zijn cellospel geeft. De samenwerking met gerenommeerde namen uit traditionele, oude en moderne speelwijzen heeft zijn muzikale visie uitermate verrijkt. Daarin schuilt ook zijn vermogen om iedere vertrouwde en nieuwe luisteraar te verrassen. In weerwil van het gelimiteerde specialisme dat de muziekpraktijk de laatste decennia heeft gekenmerkt, manifesteert Roel Dieltiens zich als een veelzijdig hedendaags kunstenaar. Iemand waarvan de luisteraar direct hoort dat hij eerst luistert en dan pas speelt, innemend persoonlijk en toch gewoon menselijk, virtuoos maar zonder overbodige franjes. Hierbij kiest hij bewust voor alle mogelijke formaties: als solist, kamermusicus, of ensemblelid. En steeds klinkt hij zoals hij is, ontwapenend en eerlijk. Enkele van zijn CD-opnames werden als absolute referentie uitgeroepen door verschillende internationale muziekcritici. De woorden van de legendarische Pierre Fournier over Roel Dieltiens zijn dan ook volkomen terecht: "Son talent le destine aux plus grands succès et je suis heureux de l'entendre comme un si bel exemple de rare valeur instrumentale". Deze gedreven cellist is dan ook een veelgevraagd solist in heel Europa en hij manifesteert zich geregeld op de Japanse concertpodia. In de Verenigde Staten heeft hij zijn eigen ensemble, Context, waarvoor hij viermaal per jaar een periode uittrekt.

Beethoven Academie

De Beethoven Academie werd opgericht in september 1993 en had zich tot doel gesteld om het artistieke concept van het Nieuw Belgisch Kamerorkest verder uit te werken: een zo authentiek mogelijke weergave van de laatklassieke en vroegromantische muziek te realiseren bij middel van een orkestbezetting die gebaseerd is op diegene waarmee de Derde Symfonie van Beethoven gecreëerd werd. Daarenboven bouwt de Beethoven Academie ruim plaats in voor de twintigste-eeuwse muziek: zij wil vooral de "klassiekers" uit dit repertoire brengen alsook aandacht besteden aan nieuw werk. Zo hebben belangrijke componisten (Pousseur, Van Hove, Henderickx en Brewaeys) reeds compositieopdrachten van de Beethoven Academie ontvangen. Het orkest kende onmiddellijk een groot succes en wordt ten zeerste gewaardeerd in binnen- en buitenland. Dit heeft geleid tot vaste samenwerkingsverbanden met deSingel te Antwerpen (waar de Beethoven Academie als "orkest in residentie" een belangrijk vehikel is voor een eigenzinnige programmatie) en met het Collegium Vocale (waarmee vanaf 1998 op zeer geregelde basis coproducties worden opgezet). Naast de artistiek directeur Jan Caeyers en de 'Associate Director' Christopher Hogwood (vanaf 1998) wordt de Beethoven Academie geleid door dirigenten die gespecialiseerd zijn in een bepaald repertoire: Philippe Herreweghe en Harry Christophers voor de klassieke muziek, Peter Eötvös, Lukas Vis, Reinbert De Leeuw en Peter Rundel voor de hedendaagse muziek. Ook jonge Vlamingen krijgen de gelegenheid om met het orkest te werken. Vanzelfsprekend treedt de Beethoven Academie op met de belangrijkste solisten van deze tijd (bv. Gundula Janowitz en Marianne Lipovsec). Het orkest werkt daarbij voornamelijk samen met de beste solisten van de jongere generatie: Christian Altenburger, Frank Braley, Olivier Charlier, Brigitte Engerer, Till Fellner, Hélène Grimaud, Ulf Hoelscher, Robert Levin, Deszö Ranki, Howard Shelley, Emmy Verhey, Raphael Wallfish, Christian Zacharias en Thomas Zehetmair. Ook de belangrijkste Vlaamse musici concerten met de Beethoven Academie: Walter Boeykens, Guido De Neve, Roel Dieltiens, Lena Lootens en Lucienne Van Deyck. De Beethoven Academie verzorgt jaarlijks een zeventigtal concerten. Deze vinden vanzelfsprekend grotendeels in Vlaanderen plaats: naast de eigen cycli in Antwerpen (deSingel), Leuven en Hasselt/Tongeren treedt de Beethoven Academie geregeld op voor de Philharmonische Vereniging te Brussel en het Festival van Vlaanderen, maar ook in de vele kleinere zalen die Vlaanderen rijk is. Daarenboven concerteert het orkest geregeld in het buitenland: het is meermaals te gast in de belangrijkste Nederlandse steden (de Beethoven Academie speelt nagenoeg jaarlijks in het Concertgebouw te Amsterdam) en het wordt sedert het zeer succesrijke optreden tijdens Midem 1997 zeer veel uitgenodigd in Frankrijk (bv. Parijs, Cité de la Musique en Reims, waar het openingsweekend van het Festival 1997 integraal door de Beethoven Academie verzord wordt). In 1998 staan bovendien nog twee Frankrijktoernee op stapel. Daarnaast concerteerde de Beethoven Academie in mei 1997

in het Konzerthaus te Wenen en zijn er nog verdere optredens gepland. Toch beperkt de Beethoven Academie zich niet tot traditionele concerten. Jaarlijks werkt zij mee aan een filmproductie met live begeleiding, gedirigeerd door de bekende Engelse componist-dirigent Carl Davis. Ook werkt de Beethoven Academie nauw samen met Jan Fabre, wiens "Drie danssolo's" reeds tientallen keren gezamenlijk werd uitgevoerd. Met de steun van de Vlaamse Gemeenschap en enkele belangrijke sponsors is de Beethoven Academie uitgegroeid tot een belangrijke en vernieuwende factor in het Vlaamse en Europese orkestlandschap.

Beethoven Academie Orkestleden

Viola 1

Madjara Samandari
Otto Derolez
Erik Robberecht
Gudrun Vercampt
Hanna Drzewiecka
Tony Nijss
Stefaan Willems

Viola 2

Bart Lemmens
Ingrid De Vroey
Veerle Sciffer
Hans Cammaert
Claire Delplanque
Sophia Pevenage

Altviola

Marc Tooten
Cecilia Torfs
Mario Palacios
Liesbeth De Lombaert
Phillipe Allard

Cello

Geert De Bievre
Steven Caeyers
Anthony Gröger
Thomas Lukx

Contrabas

Lode Leire
Koenraad Hofman
Pascal Smets

Fluit

Sabine Warnier
Lindy Van den Berk

Hobo

Joris Van den Hauwe
Jan Maebe

Klarinet

Geert Bacckeland
Sabine Uytterhoeven

Fagot

Leendert Booyens
Peter Van Cleemput

Hoorn

Rik Vercruysse
Katrien Vintioen
Dries Geeraerts
Hans Verhulst

Pauken

Bernard Fauvar

Trombone

Dominique Van Haegenberge
Pascal Ots

Trompet

Philippe Scharz
Diederik De Roeck



Gemeentekrediet



Nationale Loterij



AGFA



De Morgen

deSingel wordt betoelaagd door de Vlaamse Gemeenschap en geniet de steun van de Provincie Antwerpen

deSingel



HOOFDINGANG EN BESPREEKBUREAU

Desguinlei 25 . 2018 Antwerpen
tel. 03/248.38.00 . fax 03/248.28.28

ADMINISTRATIE

Jan Van Rijswijcklaan 155 . 2018 Antwerpen
tel. 03/244.19.20 . fax 03/244.19.59